

«Υπόθεση του Εσταυρωμένου στα σχολεία»: επικράτηση της λογικής

Εκπρόσωπος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας παρά το Συμβούλιο της Ευρώπης Ηγούμενος Φιλάρετος Μπουλέκωφ σχολίασε τα αποτελέσματα εξετάσεως της υπόθεσης «Λάουτσι κατά της Ιταλίας», στα πλαίσια της οποίας ηγέρθη το ζήτημα της ενδεχόμενης αναρτήσεως του Εσταυρωμένου στα δημόσια σχολεία της χώρας και την τελεσίδικη απόφαση επί αυτής του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στις 18 Μαρτίου 2011 ανακοινώθηκε η τελεσίδικη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου σχετικά με την υπόθεση για την ανάρτηση του εσταυρωμένου στα δημόσια σχολεία της Ιταλίας (υπόθεση της Λάουτσι κατά της Ιταλίας). Σύμφωνα με το Δικαστήριο εν τω προκειμένω δεν πρόκειται για καμία παραβίαση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Αυτή η υπόθεση εξετάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σχεδόν πέντε χρόνια, αλλά έχει και μια προϊστορία της ίδιας σχεδόν διάρκειας.

Όλα άρχισαν το 2002. όταν γονείς δυο παιδιών, μαθητών ενός δημοσίου σχολείου της Ιταλίας, ενοχλήθηκαν από το γεγονός της παρουσίας των θρησκευτικών συμβόλων, και ειδικότερα του Εσταυρωμένου, σε όλες τις σχολικές αίθουσες. Σύμφωνα με αυτούς επρόκειτο για παραβίαση της αρχής της λαϊκότητας, που διέπει την Πολιτεία και επομένως και την κρατική Παιδεία. Ελλείψει κατανόησης εκ μέρους της σχολικής διεύθυνσης η μητέρα των παιδιών, Ιταλίδα πολίτις φινλανδικής καταγωγής Σόιλε Λάουτσι κατέθεσε σχετική μήνυση στο δικαστήριο της περιοχής Βενέτο. Μετά από την τρίχρονη ανάκριση με εμπλοκή του Υπουργού Παιδείας, το δικαστήριο απέρριψε τη μήνυση της Λάουτσι αναφερόμενο σε δυο ισχύουσες κρατικές αποφάσεις 1924 και 1929, οι οποίες ορίζουν την ανάρτηση των Εσταυρωμένων σε σχολικές αίθουσες. Ταυτόχρονα το δικαστήριο υπέδειξε ότι ο Εσταυρωμένος είναι ένα σύμβολο του χριστιανισμού γενικά, και όχι του Ρωμαιοκαθολικισμού αποκλειστικά, και ότι αποτελεί ιστορικό και πολιτιστικό σύμβολο με αξία, η οποία συνδέεται με την ταυτότητα του Ιταλικού λαού. Στη συνέχεια η Λάουτσι έγγειρε την ίδια απαίτηση απευθυνόμενη στο Συμβούλιο Επικρατείας της Ιταλίας, το οποίο επιβεβαίωσε τη νομιμότητα της αναρτήσεως των Εσταυρωμένων στα σχολεία, επισημαίνοντας ότι συμπορεύονται με την αρχή της λαϊκότητας διότι συμβολίζουν τις πολιτικές αξίες χαρακτηριστικές για τον Ιταλικό πολιτισμό.

Αφού εξάντλησε όλες τις δυνατότητες στην Ιταλία η οπαδός της ριζικής ερμηνείας της αρχής της

λαϊκότητας το 2006 κυρία Λάουτσι κατέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιμένοντας στο ότι η παρουσία του Εσταυρωμένου παραβιάζει κανόνες της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου № 1 (δικαίωμα στην εκπαίδευση), Άρθρο 9 (ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της), καθώς και Άρθρο 14 (απαγόρευση διάκρισης), διότι η ίδια όπως και τα παιδιά της δεν ανήκουν στο Ρωμαιοκαθολικό δόγμα. Το Νοέμβριο 2009 το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση υπέρ της μηνύτριας δεχόμενη την παρουσία των σταυρών ως παραβίαση των δυο πρώτων άρθρων.

Η απόφαση του Δικαστηρίου του Στρασβούργου προκάλεσε έντονες αντιδράσεις τόσο στην Ιταλία, όσο και εκτός. Υπέρ της αναρτήσεως των Εσταυρωμένων στις σχολικές αίθουσες τάχθηκαν πολιτικοί, κοινωνικοί παράγοντες, επιχειρηματίες ακόμα και άθεοι, χωρίς να κάνουμε λόγο για εκπροσώπους της Εκκλησίας. Το παράλογο της αποφάσεως ήταν ολοφάνερο, διότι παρά την πορεία προς την εκκοσμίκευση στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες, ο σταυρός και ο Εσταυρωμένος δεν είναι βέβαια αποκλειστικά θρησκευτικά σύμβολα, αλλά είναι σημαντικά σύμβολα όλου του Ευρωπαϊκού πολιτισμού και της Ευρωπαϊκής ιστορίας. Αυτό το παραβλέπουν μόνο οι μαχητές κατά της παρουσίας της θρησκείας στη ζωή της σύγχρονης κοινωνίας που επιμένουν στη σκληρή και κατά γράμμα κατανόηση της λαϊκότητας της Πολιτείας, αποκομμένη από τα πραγματικά πλαίσια της ζωής.

Η Ιταλική Κυβέρνηση αποφάσισε να διαμαρτυρηθεί κατά της αποφάσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και το Ιανουάριο 2010 κατέθεσε έφεση με αίτημα αναθεωρήσεως της υπόθεσης από την Ολομέλεια του Ε.Δ.Α.Δ. Η δεύτερη ακρόαση της υπόθεσης «Λάουτσι κατά της Ιταλίας» πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο στις 30 Ιουνίου 2010. Μια ιδιαιτερότητα στην εξέταση της υπόθεσης από την Ολομέλεια του Ε.Δ.Α.Α. συνίστατο στο ότι ως τρίτο μέρος προσκλήθηκαν 33 Ευρωβουλευτές, μη κυβερνητικές οργανώσεις, Κυβερνήσεις χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης: Αρμενίας, Βουλγαρίας, Ρωσίας, Ελλάδα, Λιθουανίας, Μάλτας και Σαν-Μαρίνο. Οι αποφάσεις της Ολομέλειας που ανακοινώθηκαν στις 18 Μαρτίου και είναι τελεσίδικες λήφθηκαν με συντριπτική πλειοψηφία των ψήφων: 15 εναντίον 2.

Από την πλευρά του περιεχομένου η ουσία της απόφασης συνίσταται στο εξής. Η ανάρτηση του Εσταυρωμένου στις σχολικές αίθουσες των δημόσιων σχολείων ανήκει στην αρμοδιότητα της Ιταλικής Πολιτείας, συμπεριλαμβανομένου και του ζητήματος της θέσεως της θρησκείας. Ο μόνος όρος είναι η αποφυγή της κατήχησης κατά τη μαθησιακή διαδικασία, δηλαδή ιδεολογικού εμποτισμού των παιδιών. Ταυτόχρονα το Δικαστήριο επεσήμανε ότι η παραχώρηση δικαιώματος διαχείρισης του θέματος της παρουσίας του Εσταυρωμένου στις σχολικές αίθουσες σε συγκεκριμένη Πολιτεία οφείλεται στην έλλειψη της πανευρωπαϊκής ομοφωνίας επί αυτού.

Επιπλέον, αναφερόμενο στα υφιστάμενα προηγούμενα το Δικαστήριο δήλωσε ότι εάν στο σχολικό

πρόγραμμα δίνεται η προτεραιότητα σε θρησκεία, η οποία επικρατούσε στην ιστορία της χώρας, αυτό το γεγονός από μόνο το δε μπορεί να θεωρείται ως ιδεολογικός εμποτισμός. Επίσης τονίσθηκε ότι ο Εσταυρωμένος ουσιαστικά είναι ένα «παθητικό σύμβολο», ασύγκριτο με την προφορική διδασκαλία ή συμμετοχή στις θρησκευτικές τελετές.

Επίσης η απόφαση του Δικαστηρίου περιλαμβάνει υποδείξεις στο ότι το θέμα του Εσταυρωμένου ως εικονικού συμβόλου του χριστιανισμού, πρέπει να εξετάζεται με υπόβαθρο τις διαφορετικές εκδηλώσεις ενδιαφέροντος για την εξασφάλιση στους μαθητές της ελευθερίας συνείδησης, οι οποίες παρουσιάζονται στα ιταλικά σχολεία.

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ιταλίας Φράνκο Φραττίνι χαιρέτησε την απόφαση της Ολομέλειας του Ε.Δ.Α.Δ. «Επικράτησε η λαϊκή κοινή γνώμη της Ευρώπης», δήλωσε τονίζοντας ότι «αυτή η απόφαση αναιρεί άδικες κατηγορίες κατά της Ιταλίας και αντικατοπτρίζει την επιδίωξη των πολιτών να προστατεύσουν τις δικές τους αξίες και πεποιθήσεις».

Η τελεσίδικη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου έχει εξαιρετικά βαρυσήμαντο χαρακτήρα για τους εξής λόγους.

Πρώτον, από τη διαδικαστική άποψη. Ως τυγχάνει γνωστόν, στην πράξη του το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν έχει γνώμονα μόνο την Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων 1950, αλλά στηρίζεται και στα υφιστάμενα προηγούμενα, και αυτό σημαίνει ότι εφεξής αυτή η απόφαση θα επηρεάζει τις άλλες αποφάσεις. Επιπλέον, το ίδιο το γεγονός ότι η Ολομέλεια ακύρωσε την απόφαση του κατώτερου παραρτήματος του Δικαστηρίου αποδεικνύει, ότι το Δικαστήριο δεν είναι ένας «υπερφυσικός» νομικός θεσμός, άσχετος με την πραγματικότητα.

Από την άλλη, ήταν αμφίβολο να αναμένουμε αυτή την έκβαση εάν δεν επρόκειτο για ένα τόσο έντονο κύμα διαμαρτυριών εναντίον της πρώτης απόφασης. Πρέπει να υπογραμμισθεί ιδιαίτερα ότι τα τεκμήριά τους κατέθεσαν πολύ διαφορετικοί άνθρωποι από διάφορα κοινωνικά στρώματα, διάφορων επαγγελματιών και από διάφορους οργανισμούς. Ήταν πράγματι μια «λαϊκή κοινή γνώμη της Ευρώπης». Σε αυτή την ευρεία κοινωνική διαμαρτυρία οφείλεται η εμπλοκή των Κυβερνήσεων ορισμένων χωρών και ανάμεσά τους μερικών ιστορικά Ορθοδόξων κρατών. Αυτή η συσπείρωση από μόνη της των Κυβερνήσεων αυτών των κρατών για τη συμμετοχή στη διαδικασία, που αφορά τη θρησκευτική διάσταση του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, όπως λένε, είναι σημαντικό γεγονός, το οποίο επιβεβαιώνει ότι η ριζική και επιθετική εκκοσμίκευση δεν έχει τόση επιρροή τώρα στην Ευρώπη.

Ωστόσο εξίσου σημαντικό ήταν και η συμμετοχή των θρησκευτικών οργανισμών και χριστιανικών Εκκλησιών, για να είμαστε πιο ακριβείς, η συνεργασία των Εκκλησιών και Κυβερνήσεων. Όπως τυγχάνει γνωστό ο Αγίωτατος Πατριάρχης Κύριλλος απέστειλε μια ειδική επιστολή στον

Πρωθυπουργό της Ιταλίας, όπου εξέφρασε την αμέριστη στήριξη στη διάθεσή του να καταθέσει έφεση κατά της πρώτης απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Ακόμα η ενοποίηση των προσπαθειών γύρω από την «υπόθεση του Εσταυρωμένου» αποτελεί ένα ορατό παράδειγμα της καρποφόρου συνεργασίας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, οι οποίες και οι δυο έκριναν την πρώτη απόφαση του Δικαστηρίου ως απαράδεκτη και από κοινού υποστήριξαν τη θέση τους. Αυτό είναι ένα παράδειγμα της αποτελεσματικής συνεργασίας Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών στον τομέα προστασίας της χριστιανικής κληρονομιάς της Ευρώπης και εδραίωσης της σημασίας της θρησκευτικής διάστασης του σύγχρονου πολιτισμού.

Τελικά, πρέπει να αναφέρουμε ακόμα μια πτυχή της υπό εξέταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Υποστηρίζει έμμεσα ένα πολύ σημαντικό πρότυπο, δηλαδή, η νομική ρύθμιση της θρησκευτικής παρουσίας στον κοινωνικό βίο των συγκεκριμένων χωρών αποτελεί υπόθεση των ίδιων αυτών των χωρών, δηλαδή των εθνικών τους νομοθεσιών και Κυβερνήσεων. Με άλλα λόγια, τα ισχύοντα διεθνή νομικά πρότυπα δε μπορούν να αποτελούν βάση για επέμβαση σ' εκείνα τα παραδοσιακά διαμορφωμένα θρησκευτικά και κοινωνικά συστήματα, τα οποία χαρακτηρίζουν ορισμένες χώρες και πολιτιστικές περιοχές. Τα καθολικά δικαιώματα και οι ανθρώπινες ελευθερίες είναι μια μόνο νομική πτυχή, η άλλη πτυχή πάντα είναι η εθνική νομοθεσία, διότι μόνο αυτή μπορεί και πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη τις διαδικασίες, οι οποίες πραγματοποιούνται στην πραγματική ζωή των ανθρώπων.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/55859/>